

Asia: VN/1193/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

Hansel kannattaa esitystä ja erityisesti sitä, että velvoitteidenhoitoselvitykset voitaisiin jatkossa laatia viranomaisten lisäksi myös hankintalainsäädännössä määritellyille hankintayksiköinä toimiville julkisoikeudellisille laitoksille. Hankintalain velvoitteet koskevat niin viranomaisia kuin muitakin hankintayksiköitä. Lakimuutos keventää julkisoikeudellisten laitosten hallinnollista työtä.

Muita huomioita koskien velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus julkisissa hankinnoissa

Hallituksen esitysluonnoksen mukaan selvitysyksikön toimialan laajentamisen tavoitteena on parantaa selvitysyksikön mahdollisuuksia tuottaa ja jakaa tietoa harmaasta taloudesta muiden viranomaisten tehtävien tueksi. Ehdotus parantaisi viranomaisten välistä yhteistyötä ja tehostaisi tietojenvaihtoa. Ehdotuksella siten edistettäisiin harmaan talouden torjuntaa.

Harmaan talouden selvitysyksikkö laatii lakisääteisenä tehtävänä viranomaisten pyynnöstä selvitysyksiköstä annetun lain 5 §:ssä tarkoitettuja velvoitteidenhoitoselvityksiä lain 6 §:ssä säädettyihin käyttötarkoituksiin. Lain esitöiden mukaan (HE 163/2010 vp, s. 19) velvoitteidenhoitoselvityksen tarkoituksena on oikean ja riittävän kokonaiskuvan antaminen organisaatiosta sekä sen julkisoikeudellisten velvoitteiden hoitamisesta viranomaisten rekistereissä olevien tietojen perusteella. Velvoitteidenhoitoselvityksellä siten kuvataan organisaation tai organisaatiohenkilön toimintaa, taloutta sekä veroihin ja lakisääteisiin eläke-, tapaturma- ja työttömyysvakuutusmaksuihin sekä tullin perimiin maksuihin liittyvien velvoitteiden hoitamista sekä kytkentöjä muihin organisaatioihin ja organisaatiohenkilöihin.

Yksi harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus (6 §:n 20. kohta) on julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016 myöhemmin hankintalaki) mukaisissa hankintamenettelyissä ja kansalliset kynnysarvot alittavissa hankinnoissa hankintayksiköiden mahdollisuus tarkistaa tarjoajien ja tarjoajien alihankkijoiden hankintalain 78 §:ssä ja 81 §:n 1 momentissa tarkoitettujen harkinnanvaraisten poissulkemisperusteiden olemassaolo. 81 §:n poissulkuperusteet koskevat mm. verojen maksun ja sosiaali- ja työoikeudellisten velvoitteiden laiminlyöntiä. Julkisissa hankinnoissa velvoitteidenhoitoselvityksen tarkistamisen tarkoituksena on siten varmistaa, ettei tarjoajaa tai sen alihankkijaa koske hankintalain 81 §:ssä mainittu poissulkuperuste. Hankintayksiköillä on mahdollisuus tarkistaa tiedot velvoitteidenhoitoselvityksistä hankintamenettelyn aikana.

Hankintalain tavoitteena on mm. tehostaa julkisten varojen käyttöä, johon liittyy keskeisesti myös harmaan talouden torjunta. Hankintatoimintaan liittyvien hallinnollisten tehtävien vähentämiseksi hankintayksiköt voivat käyttää puitejärjestelyjä sekä tehdä yhteishankintoja tai hyödyntää muita yhteistyömahdollisuuksia julkisten hankintojen tarjouskilpailuissa.

Julkisten varojen tehokas käyttö ja harmaan talouden torjunta edellyttävät, että hankintasopimusten sopimustoimittajat täyttävät lakisääteiset ja muut velvoitteensa myös sopimuskaudella. Hankintasopimuksissa on tyypillisesti ehto, jonka mukaan hankintasopimus voidaan sopimuskaudella irtisanoa, mikäli Toimittajaa koskee hankintalain mukainen poissulkuperuste. Toimittajien velvoitteidenhoidon seuraaminen ja vakavaraisuuden valvominen ovat olennaisen tärkeitä sopimuskaudella sekä harmaan talouden torjumiseksi että hankintayksikön ja palvelujen loppukäyttäjien aseman turvaamiseksi. Sopimuskaudella lakisääteisten velvoitteiden hoito pitää tarkistaa erikseen eri lähteistä, koska hankintayksiköillä on mahdollisuus tarkastaa velvoitteidenhoitoselvitys vain tarjoajista hankintamenettelyn yhteydessä.

Hankintalain 49 §:n dynaaminen hankintajärjestelmä on hankintamenettely, joka on kestopensa ajan avoin kaikille soveltuvuusehdot täyttävälle toimittajille. Hankintalain 52 §:n mukaan jokainen yksittäinen hankinta dynaamisen hankintajärjestelmän sisällä on kilpailutettava. Hankintayksikkö kilpailuttaa dynaamisen hankintajärjestelmän sisällä tehtävät hankinnat kilpailutetaan dynaamiseen hankintajärjestelmään valittujen toimittajien kesken. Hankintayksikkö voi milloin tahansa dynaamisen hankintajärjestelmän keston aikana vaatia hyväksyttyjä ehdokkaita toimittamaan 87 §:ssä tarkoitetun uudistetun ja päivitetyn yhteisen eurooppalaisen hankinta-asiakirjan tai 88 §:ssä tarkoitetut poissulkemiseen ja soveltuvuuteen liittyvät selvitykset. Koska dynaaminen hankintajärjestelmä on hankintamenettelynä käynnissä koko sen keston ajan ja mukaan hyväksytyt toimittajat tarjoavat hankintansa mukaan dynaamisen hankintajärjestelmän sisäisissä kilpailutuksissa, hankintayksiköillä on mahdollisuus tarkistaa velvoitteidenhoitoselvitykset toimittajista dynaamisen hankintajärjestelmän keston ajan.

Hankintalain 42 §:n mukainen puitejärjestely on hankintamenettely, joka mahdollistaa toimittajavalinnan puitejärjestelyn sisällä koko puitejärjestelyn keston ajan. Jos hankintayksikkö on tehnyt puitejärjestelyn hankintalain 43 §:n mukaisesti usean toimittajan kanssa ja puitejärjestelyn kaikkia ehtoja ei ole vahvistettu, puitejärjestelyyn perustuvat hankinnat on tehtävä kilpailuttamalla

puitejärjestelyyn valitut toimittajat. Hansel ehdottaa, että velvoitteidenhoitoselvitys olisi mahdollista tarkastaa puitejärjestelyn keston ajan myös puitejärjestelyyn valituista Toimittajista.

Kontuniemi Eija
Hansel Oy